

УДК 930. 272 (477) «1649»

Ярослав Дзира

ВІДГІДРОНІМНІ ПРИЗВИЩА В КОЗАЦЬКОМУ РЕЕСТРІ 1649 р.

У статті розглядається історія дуже давнього і стійкого джерела історії України гідронімів – назв річок, потоків, боліт, колодязів, які подають цікаві історико-географічні відомості про українські землі. Автор вперше виявив більше п'ятисот прізвищ козацького реестру 1649 р., в основі яких часто дослівно лежать г8фі7п'ятсот назв річок всієї України, а також три тисячі похідних прізвищ, утворених граматичними формами від згаданого числа гідронімів.

*Вода – життя. То ось ти яка, Січе!
Ось те гніздо, із відкіля розливається
воля й козацтво на всю Україну!
(М. Гоголь «Тарас Бульба»)*

Топоніміка як спеціальна історична наука досліджує власні географічні назви, вивчення яких дуже давнє (і губиться в стародавньому світі). А там, де відсутня історія народознавства, з'являються міфи і легенди. На пізньому етапі свого розвитку людина навчилася розрізняти власні і загальні імена. Перші, які ставали топонімами, могли й одухотворюватися. Згодом присвійні назви, будучи похідними від особових імен, визначають групу, роду, племінну, національну індивідуальну власність.

Українська ономастика відображає далекі етапи розвитку історії нашого народу, починаючи з доісторичних часів, перебуває в тісному зв'язку з топонімічною системою сусідніх і віддалених народів Європи і Азії. Зокрема, це відноситься до назв річок, лісів, гір тощо. А коли згадати, що через землі України тривалий час аж до XIII ст. пролягав шлях різних народів і племен із глибин Азії в Західну Європу, тому навіть рідні нам гідроніми Дніпро, Дністер, Дунай, Дон, Інгул, Сож дослідники виво-

дять із іранських, тюркських, фінно-угорських мов. Іншомовні географічні назви в українській топоніміці посідають відносно незначне місце.

Основу українського назвознавства складають загальні слова різного змісту, всілякі власні назви національної мови. Сучасна історична наука широко використовує ономастичні матеріали, зокрема для висвітлення проблеми етногенези. На певній території можна зустріти топоніми різних історичних епох. Вони свідчать про етнічний склад, міграційні шляхи і межі поселення народів певної доби¹.

Давній за походженням, пласт топонімики *гідроніми* являють собою назви водоймищ – рік, озер, морів, потоків, боліт, колодязів тощо. Вони найстаріший, стійкий шар національної лексики, котрий розкриває неповторні особливості мови. Дослідники зазначають граничну конкретність означень гідронімів на етнічних українських землях. Вони відображають далекі етапи розвитку історії нашого народу, починаючи з доісторичних часів. Українські гідроніми перебувають у тісному зв'язку з гідронімічною системою сусідніх і далеких народів. Іншомовні гідроніми в українській топоніміці посідають відносно незначне місце. Основу національної гідронімики складають загальні слова різного змісту, всілякі власні назви.

Гідроніми є досить важливим історичним джерелом, особливо коли немає інших прямих відомостей про історичне минуле даної території, народу.

З доісторичних часів на основній території нашої держави гідронімів майже не перейменовували, хоча існували чужі назви на південних землях або ж чужоземна фонетична транскрипція національних гідронімів. Гідроніми є давніші за назви поселень з такими ж іменами і складають з ними одну систему: Богуславка-Богуслав, Володарка-Володарка, Корсунка-Корсунь, Прилука-Прилуки. Вони допомагають виявити географічні напрями і шляхи міграції їхніх носіїв на території України і визначити їхню роль в нашій історії. Найдавніші українські топоніми зокрема й гідроніми зафіксовані в письмових джерелах араб-

ських, візантійських, римських та інших авторів. Вони допомагають окреслити етнічну територію українців, реконструювати ареали, які вони заселяли.

Пам'ятки української писемності XI–XIII ст. зафіксували чимало гідронімів; які розкривають історико-географічну інформацію про нашу землю, вказують на існування корисних копалин, торговельних шляхів, переправ і бродів, повідомляють про флору і фауну нашого краю, розкривають живі особливості української мови. Отже, маємо щедрий матеріал для наукових висновків про найдавніші історико-культурні, антропогенні, мовознавчі особливості розвитку матеріальної і духовної культури українського народу.

Значну кількість топонімічних, зокрема й гідронімічних матеріалів, особливо для вивчення історії населених пунктів містять національні, письмові пам'ятки Київської Русі – княжі літописи, грамоти, угоди, судові документи, різні географічні карти тощо. У багатьох українських топонімах безпосередньо відображені події історичного і культурного характеру, імена історичних і культурних діячів, національних героїв і месників, святих, починаючи від Кия, Щека, Хорива, Либеді, а також діячів козацької доби і пізнішого часу. Чимало імен і прізвищ, мікротопонімів збереглося тільки в назвах на даній території, інші згодом затемнювалися чи стали незрозумілими. Бездержавні українці здебільшого не знають наукових версій і гіпотез походження старовинних топонімів і гідронімів і по-своєму їх тлумачать, складаючи цікаві поетичні легенди і перекази².

Протягом кількохсотрічного панування чужих держав зміст українських топонімічних назв, особливо в містах, промислових центрах штучно спотворювався, їхнє звучання наближувалось до польської, російської, угорської, румунської, словацької та інших мов. Окремі перекладались чужими мовами чи то впроваджувались чужоземні довільні замітники. Щедрий матеріал з української топонімії й гідронімії подають документи новішої історії, такі як Генеральний опис Лівобережжя (1765–

69), Йосифінська (1785–88) і Францисканська (1819–20) метрики, церковні записи, польські джерела, 26-ти томна «Історія міст і сіл УРСР», 50-ти томне видання творів І.Франка тощо.

Впродовж кількасотлітньої української бездержавності, війн, повстань, безземелля, національного і соціального гніту сотні тисяч українських хліборобів змушені були переселитися разом із родинами із Центральної і Західної України (Київської, Подільської, Чернігівської і Полтавської губерній) на Слобідську Україну, Причорноморські степи, на Кубань, на землі Сибіру, Далекого Сходу, а також на далекі материки Америки й Австралії. На нових місцях свого поселення українські хлібороби широко відтворювали не тільки свої рідні ойконамі, а й гідроніми³.

З погляду історичної ономастики, зокрема антропоніміки і гідроніміки розглянемо міжнародний історичний документ «Реєстру всього Війська Запорізького», створеного козацьким урядом восени 1649 р. за сприятливих умов у перші місяці існування Української Козацької держави, коли не було залежності та ідейно-політичного тиску з боку сусідньої Речі Посполитої та Росії, а головне, – українська мова стала державною і писарі користувалися фонетичним національним письмом. На останній сторінці реєстру стоять власноручні підписи видатних державних діячів України – гетьмана Богдана Хмельницького та генерального писаря Івана Виговського, останнього ще й польською мовою, скріплений козацькою печаткою.

Перепис козаків здійснено сотенними і полковими писарями на місцях. Польський уряд збільшив козацький реєстр із 6–8 тисяч (20–30-ті рр. XVII ст.) до 40 тисяч.

Тим переписом було охоплено великі землі Наддніпрянщини, яка щойно входила до Київського, Брацлавського і Чернігівського воеводств. На цьому терені і виникла справжня Українська Козацька держава, що мала в своєму складі 16 полків: Чигиринський, Білоцерківський, Брацлавський, Кальницький, Канівський, Київський, Корсунський, Кропив'янський, Миргородський, Ніжинський, Переяславський, Полтавський, При-

луцький, Уманський, Черкаський і Чернігівський. Полкові і сотенні міста стали військовими й адміністративно-територіальними одиницями, скрізь було запроваджене козацьке самоврядування. Козацькі писарі безпосередньо на місцях з народних вуст занотували безліч сіл, містечок, міст та сорок тисяч чоловічих національних імен і майже стільки ж прізвищ, прізвищ, своєрідних, барвистих, дотепних, що віками відстоялись в часі і жили ще юридично не затверджені в океані рідної мови і передавалися згідно з нормами українського звичаєвого права з покоління в покоління. Історія мовби подарувала нам зі своїх першопочатків пракорені нації, статистичне джерело етнічного складу населення Української Козацької держави середини XVII ст., а точніше національний паспорт 40 тисяч голів родин, тобто майже півмільйонного населення, якщо рахувати нашу родину 5-дітною. 60% козацьких прізвищ реєстру закінчується найхарактернішим і найпродуктивнішим суфіксом –енко, що й досі є візитною карткою українця. Четверта частина національних імен також закінчується суфіксом –ко: Левко, Лесько, Мисько, Стецько, Юрко, Васько тощо. Письмо чітке, літери загально розбірливі. Відчитування тексту не викликає жодних труднощів. До того ж одні і ті ж імена і прізвища повторюються десятки й сотні разів⁴.

Вивчаючи два десятиріччя цей історичний документ і публікуючи на його матеріалі низку ґрунтовних статей, ми, нарешті, 2004 року виявили більше п'яти сот прізвищ козацького реєстру 1649 року, не рахуючи трьох тисяч похідних, які дослівно збігаються з гідронімами всієї України. Виняток становлять тільки великі річки: Дніпро, Дністер, Прип'ять, Десна, від яких не утворено жодного прізвища.

Українські гідроніми, які стали антропонімами козацького реєстру, подають відомості про простір поширення флори, тобто про історичну сукупність видів рослин, на всіх українських землях: береза, берест, вишня, вільха, граб, груша, горох, дуб, калина, липа, лоза, мак, малина, горіх, осокір, очерет, папороть, ружа, тополя, хміль, яблуня тощо.

Про фауну, тобто про сукупність тварин, що історично складалася й населяла територію України, говорять назви: баран, бобрік, вепр, вовк, ворона, гоголь, жаба, жук, журавель, кобила, короп, лань, лось, ведмідь, орел, рак, риба, свиня, синиця, сокіл, тур, вугор тощо. Багато гідронімів, які походять від назв тварин і рослин говорять як змінилася природа за останні сотні літ. Чимало гідронімів утворені від назв національної їжі: вино, брага, борщ, калач, кисіль, пиріг. Зустрічаються й гідроніми прикметникового походження на ознаку кольору: білий, зелений, золотий, жовтий, русий, рудий, чорний. Цікаво, що до гідронімів-антропонімів потрапили й назви сусідніх етносів: болгари, німці, росіяни, поляки, білоруси, молдавани, литовці, китайці. Низкою гідронімів стали й дохристиянські і християнські імена: Богуслав, Василько, Володар, Микола, Михайло, Нестор, Павло, Петраш, Тарас, Троян тощо.

Подибуємо й назви чужоземних рік : Дермен, Джалар, Джусь, Каїр, Сербин, згадується й стара назва русла Дністра Турів, маленька річка біля Києва Сибір.

Як історична, географічна й лінгвістична галузь знань українська гідроніміка історично обумовлена, зв'язана передусім з діяльністю на рідній землі селян-хліборобів, купців, воїнів, захисників рідної землі, подіями, певними природними ознаками. Найдавніші гідроніми з'явилися від природно-географічних особливостей тої чи іншої місцевості. Це передусім, назви річок. Вони завжди мали виняткову вагу у житті наших предків. Українці дуже влучно зауважували особливості й характерні прикмети рідних річок. Ці особливості й лягли в основу назви річок, імена яких, найвідоміші й найуживаніші. Тільки на Україні є понад 22 тисячі річок і назви кожної з них щось означає, якщо не нашою, то якоюсь іншою мовою.

Всі дослідники козацького реєстру в добу русифікації і фальсифікації української історичної науки, як в СРСР так і за рубежем, досліджуючи козацький реєстр 1649 р. з метою визначити етнічний склад козаків на основі тільки прізвищ документу виходячи з настанов та ідей інтернаціоналізації знаходили в ко-

зацькому реєстрі представників багатьох народів, передусім поляків і росіян, а також татар, німців, болгар. Розглянемо головним чином проблему росіян і поляків у реєстрі. Нижче у статті зазначено не тільки гідронім ріку Москалівку та п'ять потоків і майже десяток балок з назвою «Москаль» по всій Україні, включаючи й Закарпаття. Вказані у статті гідроніми, якщо вони існували до 1649 р., могли лягти в основу багатьох прізвищ козаків «Москаль» і похідних від нього.

Складніша справа з антропонімом – Ляшенко, Лях, Ляшко, які дослідники зараховують до польського етносу. Справді, поляки здавна жили на Україні, особливо після Люблінської унії в Речі Посполитій, яка охоплювала й українські землі. На Україні існували й населенні пункти «Ляшки», були й змішані шлюби.

Насправді у реєстрі наявні 56 прізвищ Ляшенко утворені від українського імені Ілля (Ілько, Ілаш, Ілашко, Іллюша). Від цього українського імені утворено й і прізвище «Ляшенко». Адже в українській мові початкове «і» в давніх словах, зокрема й в іменах відпадає. Маємо від Ігнат – Гнатенко, від Іосип – Осип, Іполин – Полит, від давніх географічних назв – Іскоростень – Коростень, від Іржавець – Ржавець, тощо. Очевидно були утворені й прізвища «Ляшенко» (9) Ляшко, Ляшківський тощо.

На сторінках «Словника гідронімів України» зустрічається близько п'ятдесяти рідкісних гідронімів, головним чином назв гірських потоків Закарпаття, які, мають регулярну відповідність до реєстру: Бистрик, Богдан, Лукач, Матка, Москаль, Нагаївці, Петрашків, Ружа, Руський, Селиський, Сільський, Угринів та ін. Вони переважно дослівно збігаються з однойменними прізвищами козацького реєстру 1649 р. (див. відповідні сторінки статті). Тимчасом дослідники Хмельниччини зазначають тільки четверо прізвищ козаків-закарпатців, які брали участь у національно-визвольній війні під орудою Хмельницького, до того ж вважають їх угорцями: Угрин, Венгрин і Хверенц. Тимчасом у реєстрі бачимо Венгринів (7), Угринів (7) і Ференців (4) пріз-

вища, і похідні від них. Але ж всі їхні імена українські, християнські, простонародні: Іван, Мисько, Пилип, Степан і под. Тільки одне прізвище Венгрин Лиштван можемо вважати угорським. Насправді, в реєстрі 1649 р. нараховується до двох сотень козаків-закарпатців.

Таким чином, наші далекі предки свої прізвища утворювали не тільки від дохристиянських і християнських імен, постійного заняття, зовнішніх ознак, домашніх речей, їжі і страв, знарядь праці, попереднього місця проживання, назв тварин і птахів тощо. Значне місце тут займають прізвища, утворені від національних гідронімів.

За основу дальшого переліку взято назви водойм зі «Словника гідронімів України» К., 1979 р. до кожного з яких праворуч наведено визначальні однокореневі українські прізвища з козацького реєстру 1649 р. Після кожного прізвища в дужках вказано кількість козаків з таким прізвищем.

А

Андріяшівський яр, Сів. Дінець – Андріяшівський (1)

Б

Бабанка, р., прит. Пд. Бугу – Бабинський (2)

Бабинка, потоки Дніпра, Псла, Пруту, Лугані Дністра – Бабинський (6)

Базавлук, ріка. (далі р.), притока (далі прит.) Дніпра – Базавлук (2).

Байрак, прит. Сів. Дінця – Байрак (1), Байраченко (4), Байрачний (2)

Балабанка, р., впадає в Чорне море – Балабанівський (2)

Баликів, струмок, (далі стр.) прит. Десни і Дніпра – Балицький (6)

Баранівка р., прит. Дністра, *Барановська* р. в Криму, *Баранівський* потік, Закарпаття – Баранівський (1)

Барішівка, р., прит. Ворскли, *Баріш* р., прит. Дністра – Барішівський (1)

- Бар*, потік, прит. Дністра – Баришовець (2)
Басанка, р., прит. Дніпра – Басанець (1), Басаненко (1)
Белзець, прит. Зах. Бугу і Вісли – Белженко (1)
Бережанка, р., прит. Пд. Бугу, – *Бережа*, р., прит. Прип'яті – Бережанець (1), Береженко (1), Береженя (1), Бережецький (4), Бережинський (2), Береженко (4), Бережний (8), Бережняченко (2), Бережовський (1)
Березинець, р., прит. Дністра, *Березовець*, р., прит. Дністра
Березів, потік, прит. Дністра, *Березна*, р. прит. Десни, *Березник*, прит. Пруту – Березинець (1), Березівський (4), Березницький (1), Березовський (3), Березолуцький (1), Березюченко (1).
Берест, р., прит. Прип'яті і Дніпра – Берестенко (2), Берестієнко (1), Берестненко (1)
Бершадка, р., прит. Пд. Бугу, *Бершадь*, р., прит. Серету і Дунаю – Бершадський (4).
Бзинка, р., прит. Зах. Бугу і Вісли – Бзовський (1)
Биківчин потік, прит. Стрия і Дністра – Биковець (2), Биковський (1)
Білич, потік Дністра – Біличенко (4), Білінівка (1)
Бистрик, потоки Полтав., Житомир., Сумської і Закарпаття – Бистрик (1) Бистренко (2)
Бихів, р., прит. Псла і Дніпра, *Бихова*. Р., прит. Десни і Дніпра – Биховець (3), Бищенко (3), Бишівський, Бишівченко (3), Бишовець (2), Бищенко (2)
Білич, потік, прит. Дністра – Білич (3), Біличенко (2), Біличів (1), Білогодський (2), Біломор (1), Білопольців (1), Білостоцький (1), Білоцерківець (3), Білоцерківський (3), Білоцерківченко (1), Більський (2).
Бабанка, р., прит. Пд. Бугу, – Бабанський (2)
Бобрик, р., Київ., Житомир., Полтав., Рівнян., Сумс. Обл. – Бобрик (3), Бобриків (2), Бобрицький (3), Бобриченко (3), Бобровицький (3), Бобровиченко (3)
Богдан, потік Закарпаття – Богданський (2)
Богуславка, р., прит. Росі і Дніпра – Богуславський (5), Богуславець (5), Богуславченко (1)

Болгар, р., прит. Сів. Дінця – Болгарин /І/, Болгариненко (І)
Болохівка, р., прит. Дністра – Болоховець (5), Болох (І),
Болоховченко (4)

Боршпілька, р., Полтав. обл. – Боршполець (І)
Боровий яр, *Боровик* Сів. Дінець – Боровик (6), Боровицький
(І), Боровиченко (12), Боровський (І)

Борозна, р., прит. Сули і Дніпра – Борозницький (І)
Бортна, потік Білої Тиси, прит. Дунаю – Бортницький (2)
Борщазівка, р., прит. Ірпеня і Дніпра – Борщегівський (3),
Борщогівський (І), Борщенко (17), Борщик (3)

Боса, р., Сів. Дінець – Босівський (2)
Бочка, потік Пд. Бугу – Бочківський (І)
Боярський, потік Пруту і Дунаю – Боярський (3), Боярченко
(3), Боярських (І)

Брагинка, р., прит. Прип'яті – Брагинець (6), Брагинський
(І), Брагинців (І), Брагинченко (2), Брагиненко (І)

Броварка, р., прит. Трубежа і Дніпра – Броварець (І),
Броварний (2)

Брусилівка, р., прит. Здвижу і Дніпра – Брусиловець (3)
Бубнівщина, р., прит. Десни, *Бубина*, б., прит. Дніпра –
Бубновець (І)

Буг, р., *Буг*, потік, притока Стрия і Дністра – Бугенненко,
(І), Бужениченко (І), Буженик (І), Бужко (І), Бужченко (І),
Бузовський (І), Бузький (І), Бузовський (І), Бузченко (І)

В

Валява, р. Черкас. Обл. – Валявець (І)
Варавин яр, Варявина б. (балка, далі б.) – Сів. Дінець – Варава
(4)

Васильків, р., прит. Росі і Дніпра, *Васильків*. ручай (далі руч.),
прит. Сули і Дніпра – Васильківець (2), Васильківський (4),
Васильківченко (4)

Веприк, р., прит. Псла і Дніпра – Веприк (2)
Вербівка, прит. Дніпра, *Вербич*, р., прит. Пд. Бугу, Сів. Дінця
– Вербицький, Вербовецький, Вербенко тощо (28 прізвищ)

Верхова, р. прит. Десни і Пд. Бугу, *Верховий* потік, прит. Дністра – Верхівський (1) Верховодний (3), Верховий (1), Верховенко (1)

Виноградний руч., прит. Дністра – Винограденко (3)

Винничний потік, лів. Прит. Ужа і Дунаю, *Виннична* р., Чернів. обл. – Винницький /1/, Винниченко (3)

Винничка, р., прит. Пд. Бугу – Віницький (2)

Вишневецька б., Азов. моря, *Вишневий яр*, Сів. Дінець – Вишневський (3)

Вовк, р., прит. Пд. Бугу, *Вовківка*, р., прит. Тясмину і Дніпра – Вовків (1), Вовковець (1)

Волинка, р., прит. Десни і Дніпра – Волинець (7), Волиненко (1), Волинський (2), Волинченко (12)

Володарка, р., прит. Росі і Дніпра – Володарський 93), Володарченко (1)

Володівський потік, Закарпаття – Володівський (1)

Волок, р., прит. Пд. Бугу – Волоковець (1), Волокитенко (2)

Волочайка, р., прит. Цибульника і Дніпра – Волочай (3)

Волошка, р., лів. рук. Дніпра – *Волоські* потоки, Закарпаття, *Волоська Балаклійка*, *Волохів яр* – Волошенко (4), Волошин (136), Волошенко (21), Волошинець (3), Волосченко (6)

Воля, р., прит. Прип'яті, *Волянка*, р., прит. Дністра – Воля (2), Вольський (1)

Воронівський потік, Закарпаття – Воронівський (2)

Вільшанський струмок, прит. Танаші, Дніпра – Вульшанський (2)

Г

Гавранів потік, прит. Ужа і Тиси / Закарпаття – Гавратинський (1)

Галаш потік Тиси, Галатине – Галаш (1), Галат (5), Галатенко (12), Галатів (1)

Галичів потік, Закарпаття, *Галячів яр*ок, *Галичева* б., Сів. Дінець – Галич (2), Галицький (2), Галиченко (1)

Гирман, р., прит. Дніпра – Гирман (1), Гирманенко (1), Гирманівський (1)

Глибокий, потік (чимало потоків на Закарпатті) – Глибоцький (1)

Глинська, р. прит. Прип'яті – Глинський (4)

Гніздечна, р., прит. Серету і Дністра – Гніздицький (1)

Гоголева, р., прит. Дніпра – Гоголівець (2), Гоголевець (1)

Головчанський потік, прит. Чорної Тиси, Закарпаття – Головчинський (1)

Горинська, р., прит. Прип'яті – Горинський (1)

Городецька балка, прит. Самари і Дніпра – Городецький та ін. (6 осіб)

Городниця, р., – Тернопіль, обл. – Городницький (4)

Горохівка, р., прит. Тетерева і Дніпра – Горохівський (2)

Горошівський потік, прит. Дністра – Горошівський (3)

Грабовець, потік, прит. Боржави, Закарпаття, прит. Тетерева і Дніпра, Черемошу і Пруту – Грабовець (11)

Гребеновець, потік, прит. Стрия і Дністра – Гребенниченко (34)

Греків, р., прит. Сули і Дніпра – Грек (3)

Грибів яр, прит. Сів. Дінця, *Грибиха*, р. бас. Сули і Дніпра – Гриб (3), Грибенко (6)

Грушівка, р., прит. Дніпра, Грушів, прит. Пруту, Грушка, пот. Дністра, Грушеві балки (чимало) – Грушевець (1), Грушецький (1), Грушівський (3), Грунишин (1), Грушка (3), Грушко (1), Грушний (1), Грушаний (1), Грущенко (2)

Губенкова балка («балка» зустрічається часто як гідронім) Губенко (4), Губченко (6), Губський (5), Губчин (1), Губницький (1), Губиський (1), Губиненко (1), Губшенко (1)

Гуманський руч., Київ. обл. – Гуманський (1), Гуманенко (1)

Гуринка, р., прит. Серету і Дунаю – Гуриненко (1)

Д

Дашківка, р., прит. Дніпра, *Дашковець*, потік прит. Дністра – Дашкович (3), Дашківський (1)

Джалар, р., між Прутом і Дністром, впадає в лим. Сасик – Джалалий (1)

- Джусів яр.*, прит. Сів. Дінця – Джуза (1)
Дзвиняч, прит. Дністра – Дзвиногородський (2)
Дермен, р. Бахчисарайс. р-н – Дерманик (1), Дермань (2)
Димарка, р. прит. Дніпра, – Димерець (4)
Дібрівний потік, Закарпаття, *Дібрівка*, прит. Росі і Дніпра,
Діброва, Сів. Донець – Дібровний (1), Дібровенко (4)
Дінець, р. – Дінець (6I), Діненко (2), Дінченко (9), Дінський (1)
Дінець – р., притока Тетерева і Дніпра – Дінський (1), Дінченко (9)
Дінська бал. прит. Дніпра, Інгульця, Сів. Донця, Дінців яр – (3)
Долина, прит. Сів. Дінця, р. Тернопол. і Харків. обл. – Долина (1), Долиненко та ін. (6)
Дорогань, прит. Случі і Горині, Дніпра – Дорогонєць (1)
Дорошівка, прит. Дністра, *Дорошківський* потік, прит. Сів. Дінця – Дорошів (2), Дорошківський (1)
Драбів, потік, Турків. р-ну Львів. обл. – Драбівський (1), Драбський (1), Драбченко (1)
Дроздовиця, р., прит. Десни, Дніпра – Дроздівський (1)
Дуброва, б. Інсульця і Дніпра – Дуброва (8), Дубровенко (5), Дубровський (2), Дубровний (2), Дубровченко (1), Дубровщенко (1)
Дунаєць, р., прит. Дніпра біля Канівки – Дунай (2), Дунаєнко (1), Дунаєвський (1), Дунас (1), Дунець (1), Дуненко (1), Дунченко (1)

Е

- Елемський* потік на Івано-Франківщині, *Елецька* б. Сів Дінця, *Елема*, р., притока Білого Черемошу – Елець (1), Елецький (1), Еленецький (1)

Є

- Єрик*, р., *Єрчак*, р. прит. Сів. Дінця, і прав. рук. Дніпра, Херсон. обл. – Єрченко (7), Єрчик (1), Єршенко (1), Єрбутик (1)

Ж

- Жабокрик*, р., прит. Тетерева і Дніпра – Жабокрицький (4),
Жабокритський (1)
Жаботинка, р., прит. Тясмину і Дніпра – Жаботинський (1)
Жагалівка, р., прит. Дністра – Жаговлів (1)
Жарів Яр, балка біля Азов. моря, *Жарка*, р., прит. Дніпра –
Жарський (1)
Жарнівка, р., прит. Дністра – Жернівченко (1)
Жарська балк., прит. р. Самари і Дніпра – Жарський (1)
Животік, стр., прит. Прип'яті і Дніпра – Животівський (12),
Животовець (2), Животовченко (1), Животувський (1)
Жилянка, р., Київ. обл. – Жилянський (1)
Житовий яр, прит. Сів. Дінець – Житинський (1)
Жолоб, рук. Дніпра, *Жолоби* (багато) – Жолобок (1),
Жолобецький (1), Жолобченко (1), Жолобеченко (1)
Жовта Вода, р. – Жовтая Вода Степан (1)
Жуків яр, *Жуковський яр*, *Жуківка*, б – Жученко (40), Жуцький
(1)
Журавка, б. (багато) – Журавлевський (1), Журавленко (6),
Журавський (1), Журавченко (2), Жураковський (1)

З

- Заболотнівка*, р., прит. Дніпра – Заболотний (3)
Заболітце, р., басейн Горині – Заблоченко (2)
Заболіття, потік, прит. Дністра – Заблоцький (9)
Забуга, р. – Забуга (5), (імен немає) – Забужениця (1),
Забуженик (1), Забуженко 9І, Забузький /5/, Забузченко (1),
Забузенко (1), (Зах. Буг – Танас)
Завадівка, р., прит. Сяну і Вісли – Завацький (2), Завацьський
(1) *Завадська Ріка*, потік Закарпаття – Завадівський (1)
Загірський потік., Закарпаття, *Загірна*, бал., Сів. Дінець –
Загірний (2)
Замковий, потік, прит. Дністра – Замковий (1), Замченко (1)
Занька, потік, прит. Тиси, Закарпаття – Занькевич (1),
Заньченко (12)

Запорізька б., прит. Міусу, Азов. море – Запорізький (3),
Запоріжченко (1)

Зарічок, р., прит. Росі і Дніпра, Пд. Бугу, Дністра і Ворскли
Заріччя, потік Стрия – Зарічний (1), Заріченко (1), Зарічський
(1), Зарівченко (1)

Заруда, потік Стрипи, Дністра – Заруцький (6)

Зарудна б., прит. Інгульця і Дніпра – Зарудченко (4),
Зарудниченко (1)

Заставки, потік, прит. Гнилої Липи і Дністра – Заставненко
(1)

Заярна балка, Сів.Дінець – Заярний (1)

Збора, р., прит. Дністра – Зборів (1), Зборівський (1),
Зборівченко (3), Зборівчення 9I)

Звенигородка, р., прит. Пд. Бугу – Звиногородський (1)

Звиняч, р., прит. Серету і Дністра – Звинянський (1)

Звонець, потік Дністра – Звонецький (1), Звониченко (1),
Звонсовський (1)

Зеленківський потік, прит. Черемошу і Пруту – Зеленський (1)

Зимівка, р., прит. Тетерева і Дніпра – Зімовець, Зімницький,
Зимоград

Зіньків яр, Сів Дінець – Зіньківський

Знобівка, р., прит. Десни і Дніпра – Зноб (1), Знобенченко (1)

Золотоноша, р., прит. Дніпра – Золотоноський 9I)

Зон, р., прит. Дністра – Зонський (1)

Зубравка, прит. Дністра – Зубровський (1), Зубрацький (1)

I

Іванків потік, Закарпаття – Іванківський (1)

Іванківський, р., прит. Збруча – Іванківський (1)

Івахницький струм., прит. Сули і Дніпра – Іванківський (1)

K

Кабактаський струм., Крим – Кабак (3)

Кагарлик, р., прит. Бугу, *Кагарлицька б.* – Кагарлицький (1),
Кагарличенко (2)

- Казанок*, б. – Казанівський (1)
Каїр, рукав Дніпра – Каїрський (1)
Калачева б. – Калач (1), Калачненко (1), Калачник (3), Калачниченко (4), Калайда (2), Калайденко (3)
Калина, р., прит. Дніпра, *Калинець*, потік, прит. Білої Тиси і Дунаю, Закарпаття, *Калинівка*, потоки і б. – Калина (2), Калиненко (17), Калиниченко (1), Калинівський (2), Калинський (1)
Кальницький, потік Дністра – Кальницький (7)
Каліча, потік Дністра, Калічейко (6), Калієнко (3)
Калюжки, р., Вінницька обл., *Калюжна*, б., Дніпропетров. обл. – Калюженко (4), Калюжний (10), Калюжченко (1), Калющенко (4), Калюженко (1)
Калюс, прит. Дністра – Калус (1)
Каменець, потік Білої Тиси і Дунаю, Закарпаття – *Каменецька*, р., прит. Прип'яті – Каменський (7), Каминський (2), Камниченко (1),
Канівка, р., прит. Дніпра, Каніївка, р., прит. Ворскли і Дніпра – Каневець (38), Каневченко (9), Каневців (1), Канивець (1), Канювець (1), Канювченко (4), Каненко (1)
Капустина, б., лів, Дніпра – Капустянський (10)
Карачівський яр, правобіч Дінця – Карачевський (1)
Кача, р., Крим. – Каченко (3)
Кибак, потік, прит. Білого Черемошу і Пруту – Кибинський (1)
Кирилова, б., Сів. Дінець – Кирильський (1)
Кирнички, потік, Азов. море, Тячів, Закарпаття Кирницький (1)
Кисіль, р., прит. Сів. Дінець – Кисіль (15), Кисловський (2), Киселенко (4)
Китайвський руч., прит. Дніпра – Китайгородський (2)
Киянка, р., прит. Тетерева, прит. Почайної, Дніпра – Киян (2), Кияниця (12), Кияниченко (5), Киянченко (2), Киянський (1), Кияченко (1)
Клиновець, потік, прит. Свічі і Дністра – Клинченко (1), Клинецький (1)

Клов, р., прит. Либеді, Дніпра – Клов (1), Кловач (1), Кловаченко (2)

Княгиня, р. прит. Дністра – Княгиницький (1)

Княжна, р. (потоки, б. руч.) – Княжокриницький (2)

Княгинин потік, притока Ужа, Лабірця, Дунаю Закарпаття (13 назв)

Кобижча, р., прит. Десни, Дніпра – Кобиз (2), Кобизенко (2), Кобижченко (1), Кобизій (1), Кобизщинко (1)

Кобилиця, р., прит. Пруту, Дунаю /потоки – Кобиляцький (2), Кобилицький (1), Кобеловський (1), Коблин (1), Коблицький (1)

Кобрин, р., прит. Дніпра – Кобринець (1), Кобрицький (1)

Коваленка, р., прит. Тетерева, Прип'яті, Ковалівка, потік Дністра,

Дніпра, Закарпаття, а також назви двох ярів, ручаїв – Ковальський (7)

Коденка, р., прит. Тетерева, Дніпра – Кодин (2), Коденець (1), Кодеренко (1)

Козел, р., прит. Дніпра, Десни (кілька назв), – Козельський (1), Козлинка (1)

Козинець, р., прит. Горностаїки, – Козинець (3), Козинецький (1)

Колединиця, р., Львів, обл. Дрогобич – Колединський (1)

Коломиєць, р., прит. Горині, Прип'яті, Дніпра, Коломийка, р., прит. Дністра, прит. Пруту, Коломийській потік (9 потоків та ін.) Коломиєць (45), Коломийченко (25), Коломийчик (3)

Комарівка, р. прит. Дніпра, Дністра, Десни, Сів. Донець, стр. Київ. обл. та ін. – Комаровський (2), Комаренко (2), Комаровський (1)

Коноволова Рудка, р., Миргородський повіт – Коновая (12), Кононченко (4)

Копанина, потік, прит. Стрия і Дністра – Копанів (1)

Копилівка, р., прит. Самари і Дніпра – Копилів (3), Копилівський (1)

Коренецька р., прит. Сули і Дніпра, Кореневі б. Сів. Дінець – Кореневський (2), Корень (2)

- Корецький стр.*, прит. Псла і Дніпра – Корецький (4),
Корицький (2)
Коржиха, р., прит. Орелі і Дніпра – Корж (14), Корженко (13),
Коржик (4), Коржів (1), Корженко (1)
Корма, р., прит. Тетерева і Дніпра – Корманенко (1)
Королів, потоки, прит. Дністра, Ужа і Тиси – Королець (1),
Королювець (1)
Коропець, пот. – Короп (1)
Коростова, р., прит. Серету, Дунаю – Короставченко (1),
Коростятинський (1)
Коростянка, р., прит. Пряп'яті і Дніпра – Коростятинський (1)
Корсунка, р., прит. Росі і Дніпра – Корсунець (18), Корсуненко
(3),
Корсунський (2)
Корчик, р., прит. Случі і Горині, Прип'яті – Корчанин (1),
Корчевський (1), Корчовський (2), Корчувський (2), Корченко
(1) *Косівський* потік, Косівська річка, Закарпаття – Косівський
(1), Косовець (2)
Косма, р., прит. Прип'яті – Космач (1), Космаченко (2)
Костенкова балка – Костенко (1)
Костирівня, р., прит. Дніпра – Костира (3), Костирка (2)
Котелян, р., прит. Прип'яті і Дніпра – Котелець (1), Котеленець
(2), Котелеченко (1)
Кулачин, потік
Кут, стр. Київської обл. – Кут (4), Кутвиченко (2), Кутенський
(1)
Кущівка, рук. Дніпра, – Кущинський (1), Кущівський (1),
Кущик (1) *Кучугурний*, яри, біля Дніпра і Донецька обл. –
Кучугура (1)

Л

- Лабич*, р., прит. Десни, Лабів, потоки Закарпаття – Лаборець
(1), Лабунець (3), Лабунченко (3)
Лавра, р., Лаврик, р., прит. Десни, Росі і Дніпра – Лавренко
(7), Лавірченко (7)

Ладижинка, р. прит. Ворскли і Дніпра – Ладижинський (2), Ладжиженко (1)

Ладинка, р., прит. Десни – Ладик (1)

Ланна, р., прит. Орелі і Дніпра Лановський (1)

Льва, р., прит. Прип'яті – Львівський (2)

Лебединець, р., прит. Дніпра і Лебединка, р., прит. Дністра – Лебеденський (5)

Лезущик, потік, прит. Пруту і Дунаю – Левуський (2), Лейба (2), Лейбенко (1)

Лея Тамира, б. біля Азов. моря – з Леляків (3)

Ленський потік – Лендя (1)

Лесева б. Черкас. р-ну – Лесевицький (2)

Лесинів, рукав Дніпра – Лесицький (1), Лесняк (5)

Летишівка, р., прит. Случі, Горині та Прип'яті – Летичівець (1)

Лещин, р., прит. Псла і Дніпра, Лещичі. потік Дністра – Лещина (1), Лещинський (3)

Липова, 3 потоки, Липовець, потоки і яри, Липовий, р. – Липівський (8), Липівців (1), Липка (1), Липненко (1), Липниченко (1), Липовець (3), Липовий (2), Липовський (5), Липовченко (1), Липський (4), Липченко (5)

Лисівка, р., прит. Ворскли і Дніпра, прит. Дністра, *Лисі* б. і потоки – Лисовець (2), Лиснянченко (2), Лисовець (20); очевидно, й лисі козаки, Лисянський (7)

Литвинівка, р. Литовка, прит. Дніпра, Литвинка, р., прит. Бугу, рук. Дніпра, Литвинів, яри, Литвинська, р., затока Сивашу, Литовець, потік, прит. Дністра, Литвिवів, яри, б. – Литвин (26), Литвак (1), Литвиненко, Литвинів (2), Литвинко (2), Литвишко (4), Литвищенко /5/, Литвищенко (1), Литовка (2), Литовченко (9), Литченко (1). Слово «Литвин» могло позначати людину, підлеглу Великому князівству Литовському.

Ліщинський потік у Закарпатті – Лищевський (1), Ліщинський (1) *Літова*, р., прит. Русави і Дністра – Літинський (1), Літченко (1) *Лов'ятин*, р., прит. Тясмину і Дніпра – Лов'ятинський (1) *Ладижка*, р., прит. Случі і Прип'яті – Лодиженський (1) *Лозинський* потік, прит. Ляхівця, Тиси і Дунаю, *Лозівка*, р., прит. Десни –

Лозинський (2), Лозовецьченко (3), Лозовик (2), Лозовський (1)
Лопатина, р., прит. Десни – Лопатинський (3), Лопатецький (1)
Лопатин, потік Закарпаття
Лопушина, р., Запорізька обл., Лопушенки, потоки, *Лопухівська*, р., прит. Ворскли і Дніпра – Лопушенко (2), Лопущенко (1)
Лосівський потік, прит. Пруту, Дунаю – Лосівський (1)
Лохвиця, р., прит. Сули і Дніпра – Лохвицький (3)
Лубенець, потік Дністра – Лубенець (6), Лубенський (4), Лубенченко (2)
Лугань, р., Сів. Донець – Лугань (1), Лугненко (1)
Лукач, Лукачів, потоки р. Прут і Закарпаття – Лукач (1)
Луковець, потоки Пруту і Черемошу, Тетерева і Дніпра – Лукомський (1), Лукомець (1)
Лунга, потік Івано-Франків. обл. – Луницький (1)
Лупинівський потік, Закарпаття – Лупиніс (1)
Любашка, р., прит. Ужа і Прип'яті – Любашевський (2)
Любачівка, р., прит. Прип'яті – Любач (1)
Ляхів, потік Дністра, Ляхівський стр., прит. Дніпра, Ляховець, потік Тиси і Дунаю, Ляхів Ковтун, прит. р. Бориспіль, Київ, обл., Ляхівка, рук. Сів. Дінця – Лях (17), Ляхів (2), Ляхівський (2), Ляхівченко (4), Ляхненко (2), Ляховенко (1), Ляховець (2), Ляховчеко (2), Ляховчин (2), Ляшенко (9). «Ляшенко» – утворено від імені Ілляш, Ляшко

М

Магура, потоки Стрия і Дністра, Магерина, б., Запорізької обл. – Магура (1), Магерка (2), Магуренко (2)
Маджаринів Звір, потоки Івано-Франків. обл. Маджар (2), Маджаренко (II), Маджарський (I), Мажарчик (I)
Мазурочка р., прит. Случа і Горині і Прип'яті – Мазурський струм., прит. Пд. Бугу, Мазурівки, б. Сів. Донця, Кальміуса, Азов. море – Мазур (I), Мазуренко (4), Мазурич /I)
Майдан, потоки Львів, обл., р. Прут і Дністра, Майдани, яр, біля р. Самари і Дніпра – Майдан (I), Майданко (I), Майдунський (I)

Макарівка, р., прит. Сули і Дніпра – Макарівський (І), Макарівченко (І)

Маківка, р., прит. Горині і Прип'яті, Макієвич, струм. Київ. обл. Маківка (І), Макієвич (2), Макієнко (І)

Максимів потік, прит. Стривігра, Дністра – Максимівський (І) *Монастирський*, потоки, прит. Дністра – Монастиренко (І), Монастирський (4)

Малиновий, р., Сів. Дінець, Малинів яр, Сів. Дінаць, Малинин потік, прит. Дністра, Пд. Бугу, Тиси – Малинич (І), Малиненко (2), Малиновський (І)

Малишенка, р, прит. Дніпра – Малишівський (І)

Мамаївський потік, прит. Дністра, Мамаєва б. – Мамай (І), Мамаєнко (3)

Манечка, р., прит. Орелі і Дніпра – Маниченко (3)

Манька, р., прит. Стугни і Дніпра, Маньківка, б. біля Прип'яті

Маньків яр. Сів. Дінець – Маньківський (8), Манькович (3)

Марківщина, р., прит. Сули і Дніпра – Марківський (І3), Маркуш (2)

Матка, потік Закарпаття – Матківський (І)

Матяшівка, р. прит. Сули і Дніпра – Матяшівський (І)

Маховець, р., прит. Сули і Дніпра – Махівський (4)

Мочулка, р. прит. Пд. Бугу – Мочульський (І)

Медведівка, р., прит. Дніпра, Дністра, Пд. Бугу, Медвинка, р., прит. Росі і Дніпра та ін. – Медведівська (І), Медведський (І), Медвенський (І), Медвин (І), Медвинський (І), Мединський (2) *Межирічка*, р., прит. Тетерева і Дніпра, Межиріччя, потік, прит. Дністра – Межирецька (І)

Мена, р., прит. Десни і Дніпра – Менецький (І)

Метлинщина, р., прит. Псла і Дніпра – Метлинський (І)

Мигла, потік, прит. Дністра – Мглиєвець (І), Миглин (І)

Мизунка, р., прит. Дністра – Мизин (7), Мизиненко (І3), Мизишин (І)

Миколаїв, яри, біля р. Самари, Сів. Дінця і Дніпра – Миколаївський (І), Миколаєнко (3)

Михайлівський потік, Івано-Франків. потік Михайлівський (7)

Михновецький потік, прит. Дністра – Михнівський (1)

Могильний яр, Азов. море – Могильний (1)

Могошева, прит. Тиси і Дунаю – Могощ (1)

Мозірний потік, Івано-Франківщина – Мозира (1), Мозерянин (1),

Мозиренко (4), Мозирениця (2), Мозирка (1), Мозирченко (1), Мозирянович (1)

Молдавка, р., прит. Пд. Бугу – Молодавченко (1)

Молдава, р., прит. Пд. Бугу і Вісли

Молода, р. прит. – Молода Земелька (1)

Монастирський, потоки, прит. Дністра, Пруту – Монастирський (2), Монастирченко (1)

Москалівка, р., прит. Десни, *Москалин* потік, прит. Черемошу, *Москаль* потік Закарпаття, *Московець*, потік, Закарпаття, *Москолик* прит. Сів. Дінця, Московка, б. (7 назв) – Москаль (132), Московець (1), Московченко (1), Москаленко (62), Москаленків (1), Москалев (1)

Мошенка, р., прит. Ворскли і Дніпра – Мошенець (6), Мошенський (4)

Мошина, р., прит. Прип'яті, Дніпра – Мошенченко (5), Мошненко (1), Мошовський (1)

Мощена балка, Сів. Дінець – Мошенко /4/

Мурава, р., прит. Тетерева і Дніпра – Муравин (1), Муравченко (1) *Муравійка*, р., прит. Десни – Муравейник (1), Муравин

Муравиця, р., прит. Случі і Дніпра – Мурахівський (6), Мурахівчин (1)

Муховець р., прит. Случі і Дніпра – Муховець (1)

Н

Небелівка, р., прит. – Пд. Бугу – Небелицький (1)

Нагаївці, потік, Закарпаття, Нагіївська б. біля р. Самари і Дніпра – Нагаєць (1), Нагайський (1), Нагайченко (1) Самари і Дніпра)

Ніжин яр – Ніжинець (4)
Німецькі потоки, прит. Черемошу, Дністра, Німецька б. біля Кальміусу – Німець (2), Німців брат (1)
Норин, р., прит. Ужа і Прип'яті – Норинський (1)
Носівка, р., прит. р. Остра і Десни – Носів (1), Носицький (1), Носівський (5)

О

Ободівський руч., прит. Хоролу і Дніпра – Ободенський (5)
Огородок, р., прит. Стеблева і Дніпра – Огородний (2)
Озерянка, р., прит. Сули і Дніпра, *Озерянський* потік, прит. Тиси і Дунаю, Закарпаття – Озерянський (2)
Околок, б. біля Азов. моря – Околовський (1)
Олешка, р., прит. Тетерева і Дніпра, *Олешки*, р., прит. Дніпра, Херсон. обл. – Олешевський (1), Олешовський (1)
Ольшань, руч., прит. Горині і Дніпра – Ольшанський (4), Ольшанська (1), Ольшевський (4)
Омельницька, р., рукав Дніпра – Омельницький (3)
Опарин потік, Івано-Франків. обл. – Опара (1), Опаренко (3), Опарченко (1)
Оратівка, р., прит. Росі і Дніпра – Оратівський (1)
Ордина балка, Сів. Дінець – Орнич (1)
Оріхівський потік, прит. Тиси і Дунаю, *Оріхівка*, б. Сів Дінець – Орехівський (2)
Оржиця, р., прит. Сули і Дніпра – Оржицький (2)
Орлівка, р., впадає в Азов. море – Орлівський (3), Орлойський (1)
Осма, р., прит. Зуї, Крим – Осмолівський (1)
Осокори, р, Осокоринка, р., прит. Дніпра – Осокоренко (1)
Осова, р., прит. Прип'яті і Дніпра – Осовський (1), Осовець, Осовик
Острів, потік Зах. Бугу – Острівченко (1)
Острівець, р., прит. Прип'яті – Островський (2), Остров'янець (1) *Островок*, р., прит. Прип'яті – Остроженко (1), Острожен (1) *Очеретинка*, р., прит. Прип'яті і Дніпра – Очеретинський (1) *Очеретка*, р., прит. Інгульця і Дніпра – Очеретько (1)

П

Павлівський, р., прит. Псла і Дніпра, *Павлівські потоки*, прит. Черемошу, Закарпаття – Павлівський (2), Павлівченко (2), Павловський (1), Павлуцький (1)

Паволочна, р., прит. Росі і Дніпра – Паволоцький (1), Паволоченко (1)

Папоротня, р., прит. Тетерева і Дніпра – Папортний (1)

Парусівка, балка, біля Сів. Дінця – Паруць (2), Паруцький (1)

Пашковець, потік, прит. Ужа і Тиси і Дунаю, *Пашівка*, р., прит. Стиру і Прип'яті – Конах з Пашківки (1), Пашкевич /3), Пашківський (3), Пашкович (5), Пашненко (1), Пашук (1), Пашученко (1)

Пеньковий яр, Сів. Дінець – Пеньківський (1)

Переволочна, р., прит. Сули і Дніпра, Переволок, рук. Дніпра – Переволочний (1)

Перекоп, потоки Житомир., Івано-Франк. і Закарпаття – Перекопець (1)

Перемиська, р., прит. Пругу і Дунаю – Перемиський (1), Перервинський б., Сів. Дінець – Перервинський (1)

Переяславська, р., в околиці Полтави – Переяславець (13), Переяславський (2), Переяславченко (3)

П'ятигірка, р., прит. Тетерева і Дніпра – Петигірський (3), Петигірченко (1)

Петрашків, *Петрашовець*, потік, Петраші, потік, Закарпаття, прит. Дунаю – Петрашівський (1)

Петрикова балка, біля Самари і Дніпра, Петриків яр, Сів. Дінець – Петриківець (3), Петриківченко (1)

Печера, р., прит. Дністра – Печарський (1), Печерський (3), Печурський (1)

Пивакова Гнила, потік р, Тиси – Пивенко (2)

Пикоть, р., прит. Тетерева і Дніпра – Пиковець (2)

Пикулівка, потік Полтави і Зах. Бугу – Пикуленко (4), Пикуличенко (4)

Пирогів, яр, Пирогова б, Сів. Донець – Пироговець (1), Пироговченко (1)

Пісоцького, яр, Сів. Дінець, *Пісочні б.*, *Піски*, Закарпаття – Пісоцький (1), Пісоченко (1), Пищенко (4), Пилизанський (2)

Півнів яри, біля Дінця і Дону – Півенко (2), Пивненко (5), Півниченко (1)

Підбережний потік, Львівщина – Підбережний (1)

Підгірка, р., прит. Прип'яті – Підгірний потік, прит. Пруту, Підгірний (3)

Пісківка, р., прит. Тетерева і Дніпра – Піскуненко (1)

Піски, потік, Закарпаття, *Піскувата б.* Сів. Донець, *Піскуваха* – Пісоцький (2), Піскуненко (1), Пісочинський (1), Піщанський (1), Піщенко (4)

Плутуватий яр, Сів. Дінець – Плюта (4), Плютенко (2), Плютиченко (1)

Погребинка, р., прит. Росі і Дніпра – Погребиський (1), Погребийський (1), Погребенький (1)

Подорожна, р., прит. Пд. Бугу – Подорожка (3)

Покутинська, р., прит. Дністра – Покута (1), Покутний (1), Покутняк (1)

Половка, р., прит. Случі і Прип'яті – Половець (3), Половченко (13), Половський (1)

Полтавка, руч. Ворскли і Дніпра, а також Сів. Дінця – Полтавець (1), Полтенко (1)

Полянець, потік Тиси і Дунаю – Полянин (4), Польченко (2), Польшенко (1)

Прилука, р., прит. Прип'яті, *Прилуки*, потоки Черемошу – Прилуцький (4), Прилученко (1)

Проскурний яр, біля Самари і Дніпра – Проскура (1), Проскуренко (2), Проскурненко (2), Проскурин (1)

Проців Звір, прит. Тиси, Закарпаття – Процівський (1)

Прут, р., прит. Дунаю – Прутченко (1), Пручченко (3), Прутиленко (1), Прутилчин (1)

Пулка, р., прит. Десни – Пула (1), Пулинський (1)

Полтавка, б. Полтавський яр, Сіверськ. Дінець – Пултавець (1), Пултавський (1), Пултавченко (2)

Путивльська р. – Путивець (9), Путивченко (1), Путавець (1)
П'янка, р., прит. Дністра – П'янецький (1)
П'ятигірка, р., прит. Тетерева, і Дніпра – П'ятигорець (3), П'ятигора (1), П'ятигоренко (1), П'ятигірський (2), П'ятигурець (1)

Р

Радилівка, потік на Івано-Франківщині – Радивиловський (1)
Радавський, р., прит. Стрия і Дністра – Радівський (1)
Райковий, р., рук. Дніпра – Рай (2), Райгородський (1)
Раківка, р., прит. Стугни і Дніпра, *Раковець*, потоки Закарпаття – Раковець (2), Рақунський (1), Рақовський (1)
Рақужа, р., прит. Хотіївки, Чернігів, обл. – Рақуша (1)
Ратушина, р., прит. Десни і Дніпра – Ратушенко (2)
Рахна, р., прит. Десни – Рахнівський (1), Рахненко (3)
Рачин, р., прит. Тетерева і Дніпра – Рачинський (1)
Рашківка, р., прит. Дністра – Рашківський (1), Рашченко (13)
Ревуцький, р., рук. Дніпра – Ревучий Єрик, прит. Сів. Дінця,
Ревущина, р. прит. Орелі і Дніпра – Ревуцький (1), Ревченко (3)
Решетилівочка р., Полтавська обл. – Решетило (3), Решетиленко (3)
Ржавець, р., прит. Десни – Ржевський (1)
Рибчина, б., *Рибчинський* струм., Київ. обл. – Рибчинський (1)
Ріг, ручаї, прит. Сули і Дніпра, Прип'яті – Ріг (4)
Ровеньок, р., Азов. море, *Ровенська* б, Сів. Дінець – Ровенський (4), Ровенченко (1), Рованський (1)
Рогачик, р., прит. Дніпра, Рогачівка, р., прит. Дністра – Рогатинець (1), Рогаченко (1)
Рогозівка, р., прит. Пруту – Рогозовець (1), Рогоженко (1), Рогозянський (1), Рогинський (1)
Рокитна, р., прит. Десни, Прип'яті, Дніпра і Пруту, Рокитна, р., прит. Дністра, Зах. Бугу – Рокитний (1), Рокитченко (2), Рокитянець (2), Рокицький (1), Рокитенський (1), Рокита (1), Рокитенко (1).

Ромашанський руч., Київ, обл., *Ромашкове*, потік, Закарпаття, *Ромашин* яр, Сів. Донець – *Ромашків* (1), *Ромашенко* (3), *Ромашко* (1)

Ромен, р. прит. Сули і Дніпра – *Роменець* (1), *Роменченко* (1), *Роменський* (1)

Росав, р. (кілька) – *Росицький* (1), *Росоха* (4), *Росохацький* (1), *Росошенко* (1), *Росошин* (1), *Росотка* (1)

Руденька, р., Львівщина – *Руденський* (1), *Руденченко* (1)

Рудицький, потік, прит. Дністра – *Рудницький* (4), *Рудицький* (1), *Рудківський* (1), *Рудченко* (1)

Рудна, р., прит. Зах. Бугу і Вісли – *Рудня* (1)

Рудня, р., прит. Случа, Гориня, Ірпеня, Дніпра – *Рудченко* (багато потоків)

Ружа, потік, прит. Тиси, Закарпаття – *Ружинський* (4), *Ружченко* (2) *Русава*, р., прит. Дністра, *Русакова*, б. Дніпра, *Русанів яр*, Сів. Дінець, *Русинкова*, потік Закарпаття, *Русинова* б. біля Дніпра, *Русна балка*, Азов. море, *Руснак*, потік Білої Тиси, прит. Дунаю, *Руська*, потік Дністра, Сучави, Серету і Дунаю, *Руські* потоки, Чорного Черемошу, Скла, прит. Сяну і Вісли, Тячівця, Закарпаття, Дністра, Сів. Дінця, *Руськівський* потік, прит. Тиси, Закарпаття – *Русин* (3), *Русиненко* (5), *Русинович* (1), *Русиченко* (1), *Русанівський* (1)

Ручайок, р. Богуслав, Київщина, *Ручай*, потік, Сів. Дінець, прит. Прип'яті – *Ручинський* (2)

С

Савинка, р., прит. Тетерева і Дніпра – *Савинський* (2)

Савранка, р., прит. Пд. Бугу – *Савранський* (2), *Савринець* (1)

Садківка, р., Короп. р-н Чернігів. обл. – *Садковський* (1)

Сакий, р., прит. Пруту і Дністра – *Сакий* (1)

Самара, р., прит. Дніпра – *Самар* (2), *Самарович* (1), *Самарченко* (3), *Самарський* (2)

Самбір, руч., прит. Ромни і Сули, Дніпра – *Самбірський* (1)

Самчик, потік, прит. Дністра, *Самчина*, б. Азов. море – *Самчинський* (3)

- Санків*, потік, прит. Свічі і Дністра – Санченко (5), Саненко (1), Санькевич (3), Санощенко (1), Саньковець (1)
- Сасик*, р., прит. Чорне море, прит. Тиси – Сасик (1), Сасименко (1), Сасимович (1), Сасин (1), Саськович (1)
- Саган*, р., прит. Прип'яті – Саган (1), Сахівський (2)
- Свидник*, потік прит. Стрия і Дністра – Свидник (1)
- Свидовець*, потік, прит. Чорної Тиси і Дунаю – Свидовець (1), Свидовецький (1)
- Свиноуха* р., прит. Тетерева і Дніпра, а також Серету і Дністра
- Свиня*, р., прит. Зах. Бугу і Вісли, *Свиняк*, потік – Свинуха (1), Свиноущенко (1), Свиняренко (3)
- Святогір*, р. прит. Оржиці і Дніпра – Святогір (1), Святощенко (1)
- Селець*, р., прит. Прип'яті і Дніпра – Селецький (1), Селешенко (1)
- Селиський*, потоки Тиси, Закарпаття – Селиський (1), Селипський (1), Селистий (1)
- Селища*, стр. Остра, прит. Дніпра – Селищенко (1)
- Селянка*, потік Дністра – Селянович (1), Сельченко (3)
- Сербин*, потік, прит. Дністра – Сербин (2), Сербиненко (10)
- Сенява*, р., прит. Случі, Прип'яті і Дніпра – Сенявський (1)
- Сибір*, р., прит. Остра і Дніпра – Сибірченко (1)
- Синиця*, р., прит. Пд. Бугу, а також Чорного Черемошу і Пруту – Синицький (3)
- Сирець*, р., прит. Псла і Почайни, прит. Дніпра – Сирський / I/, Сирченко (4)
- Сільські* потоки понад 7), прит. Тиси, Закарпаття – Сільський (2)
- Січа*, потік, прит. Прип'яті, а також Сяну, прит. Вісли – Січка (5),
- Січченко (9), Січеченко (1)
- Скалка*, р., прит. Тясмина і Дніпра – Скаленський (1), Скалецький (1), Скалянський (1)
- Сквирівка*, р., *Сквирка*, р., прит. Дніпра – Сквиірський (2)
- Слобідка*, р., прит. Збруча і Дністра – Слобідський (2), Слободенко (1)
- Слободянка*, яр, на Росі, прит. Дніпра – Слободянський (1)

Слущ, р., прит. Горині, Прип'яті і Дніпра – Слущкий (3), Слущенко (І), Слущаненко (І), Смолієнко (2), Смоленко (4), Смоляча (2), Смолявка (І), Смолька (І), Смолянєнко (І)

Смолівка, р., прит. Тетерева і Дніпра, *Смолинка* р., прит. Десни – Смоленичан (І), Смоленщєнко (І), очевидно і Смолій (І)

Снітка, р., прит. Ірпеня і Дніпра – Снітєнський (І), Снітченко (І)

Снов, р., прит. Десни і Дніпра – Сновченко (І)

Сокириниця, потік *Сокирянка* р., прит. Тиси і Дунаю, а також Дністра – Сокиненко (І), Сокиринський (І)

Соکیل, *Соколе*, *Соколець*, *Соколив* потоки Дністра, Сяну і Пруту – Соколик (2), Соколенко (І0), Соколець (І), Соکیلський (І), Соколецький (2), Соколіський (5), Соколівченко (І), Соколосєнко (І)

Солодка, б., Донецьк, обл., біля р. Самари, Дніпра, яри – (2) – Солоденко (2), Солодовник (7), Солодовничєнко (І0), Солодченко (3)

Соснівка, р., біля рік: Горинь, Десни, а також ІЗ потоків – Сосницький (І)

Стависька, р., прит. Зах. Бугу, Пд. Бугу, Дніпра, Прип'яті – Стависький (4), Ставицький (2), Ставичєнко (2)

Стайка, потік Черзмошу а також Зах. Бугу – Стайченко (2)

Станіслав, потік Чорної Тиси, Закарпаття, *Станіславка*, р., прит. Дніпра і Пд. Бугу – Станіславський (2), Станіславович (2), Станіславєнко (І)

Стінка, балка біля р. Лугані і Тясмину, прит. Дніпра – Стінський (І)

Стовбова, р., прит. Пд. Бугу – Стовбунєць (І)

Стовпин потік, прит. Зах. Бугу – Стовп (І), Стопачєнко (І), Стовпяга (І), Стовпенко (І), Стовповичєнко (І)

Стодільський потік, Львівщина – Стодольченко (І)

Стрільиця, р., прит. Ворскли і Дніпра, *Стрїлина*, р., прит. Серету і Дунаю – Стрельбицький (І), Стрельницький (І), Стрільчинський (І)

Сулимівка, потік Зах. Бугу – Сулима (І), Сульшенко (3)

- Сума*, р., прит. Псла і Дніпра – Сум (І), Сумаченко (І), Сумківський (І), Сумник (І), Сумченко (2)
Сумарин, потік Бистриці і Дністра – Сумар
Сумка, р., прит. Псла і Дніпра – Сумківський (І)
Суржа, р., прит. Дністра – Сураж (І), Сурженко /І/, Сурож (І)
Сура, р. прит. Пд. Бугу – Суриненко (І)
Суховерш, р., прит. Горині, Прип'яті і Дніпра – Суховершенко (І)
Сухомлин, р., прит. Псла і Дніпра – Сухомлин (4)
Сухоставець, р., прит. Дніпра – Сухоставський (4)
Сушина р., прит. Горині, Прип'яті і Дніпра – Суша (3)

Т

- Таборище*, р., прит. Пруту і Дунаю – Табірненко (І)
Талалаївка, р., прит. Сів. Дінця – Талалай (І), Талаєнко (2)
Тальянська, р., прит. Серету і Дунаю – Тальнянський (І)
Танський потік, прит. Свічі і Дністра – Танський (І)
Таранівка, р., прит. Пд. Бугу – Таран (І)
Тарас, р., прит. Дніпра, *Тарасівські потоки*, прит. Дністра – Тарасенко, Тарасівський (3), Тарасеня (І), Тарасів (І), Тарасович (7)
Тарган, р., прит. Росі і Дніпра, *Тарганка*, прит. Прип'яті – Тарганський (І), Тарганенко (2)
Татарин, потік, прит. Дністра, Татарські стави, Сів. Донець – Татарин (І6), Татаренко (І), Татариненко (3), Татаринів (2), Татариченко (2), Татарченко (2), Татарчин (І)
Ташличка, р. Пд. Бугу, б. біля Азов, моря – Ташличенко (4)
Терехова, р. прит. Десни – Терехівський (2), Терех (3), Тетехів (І)
Терлянська б., Херсонщина – Терлецький (І), Терлеченко (І), Терлеківченко (І), Терленченко (І)
Терновець, *Тернова* – потоки Дністра, Пруту, Тиси, Дунаю, Терновецький (І), Терновський (І)
Тетива, р., прит. Десни – Тетієвець (І), Тетієвський (2)

Томашівка, р., прит. Дніпра – Томашевський (I), Томашпільський (I)

Тополі, р. на Чернігівщині, балки біля Сів. Дінця – Тополь (I)

Торч, р. прит. Росі, Пд. Бугу – Торчицький (I), Торчанин (2)

Тростинка, р., прит. Дніпра, *Тростянець*, потоки – Тростяначенко (I), Тростиниченко (I), Трощинський (2), Трошин (I), Тросченко (2)

Троянівка, р., прит. Дніпра, *Троян*, потік Дністра – Трояновець (I)

Трушиха, р., Полтавщина – Труш (I), Трушенко (I)

Тульчина, р., прит. Пд. Бугу – Тульчинський (2)

Турів, старе русло Дністра, Галицький р-н, Івано-Франківська обл. *Турівка* потоки Дністра – Турівець (4), Турівців (I),

Турка, р., прит. Пруту, *Турянка*, прит. Дністра – Турківський (I), Турянський (I)

Тягинка, балка біля Дніпра – Тягинченко (I)

У

Угор, р., прит. Десни і Дніпра – Угорченко (I)

Угринів потік, прит. Тиси, Закарпаття – Угрин (2), Угриненко (3)

Уманка, р., прит. Пд. Бугу – Уманець (8), Уманський (II)

Ф

Фастівка, р., прит. Ірпеня і Дніпра – Фастівець (7), Фастівченко (I), Фастуненко (I)

Х

Харків, р., прит. Сів. Дінець – Харків (4), Харківський (I), Харченко (I)

Хвастівець (Фастівець), р., прит. Ірпеня і Дніпра – Хвастівець (3),

Хвастівський (I)

Хмелінка, р., прит. Сноу і Десни, *Хмелівка*, р., прит. Дніпра і Дністра – Хмелевський (I) – Хміль (6), Хмелевський (I)

Хмельницька б., Сів. Дінець – Хмельницький (6), Хмельниченко (1)

Ходосів потік, Івано-Франківщина – Ходось (2)

Хомутка, р., прит. Пд. Бугу – Хомутівський (2)

Хорол, р., прит. Псла і Дніпра – Хорольський (4)

Хотичин, р., і б., біля Прип'яті, Горині – Хотенко (1), Хотиненко (1), Хогинович (1)

Хутірний, ручай Дніпра, Азов, море – Хутірний (2)

Ц

Цареградське гирло з'єднує Дністровський лиман із Чорним морем – Царигородського зять Андрій (1)

Ч

Черенинський потік, Закарпаття – Черенівський (1)

Черепанка, р., прит. Пруту і Дунаю – Черепівський (1), Черепинський (1)

Черкес-дере, р. в Криму – Черкас (6), Черкасенко (5), Черкасинець (1), Черкаський /2/, Черкашенин (1), Черкашеник (1), Черкас (3), Черкашич (1), Черкасенко (1), Черкащенко (2)

Чехова, р., прит. Дніпра, *Чехоня*, р., прит. Ворскли і Дніпра, *Чеховець*, р., прит. Тиси і Дунаю – Чех (2), Чехович (2), Чехівський (1), Чешко (1)

Чопівка, р., прит. Тетерева і Дніпра, *Чонаків*, потік прит. Тиси і Дунаю – Чоп (1), Чопенко (10)

Чорнушка р., Кримська обл. – Чорнуський (2), Чорнушенко (10), Чорнушич (2)

Ш

Шендерка, потік, прит. Збруча і Дністра – Шендеровський (1)

Я

Яблунівський потік, прит. Дністра – Яблонівський (9)

Яворівський потік, притока Пруту, (Чернівецька обл.) – Яворівський (1)

Ямпільчик, потік Дністра – Ямпільський (4)
Янушева, р., Херсон. обл. – Янушевський (I)
Ярмолинці, р., прит. Пд. Бугу – Ярмолинський (I)
Ясина, р., прит. Прип'яті – Ясинський (I)
Яхотинський, потік на Київщині – Яхотинський (I)

1. Див. Стрижак О.С. Про що розповідають географічні назви. Наук. думка. – К., 1967.
2. Див. Микола Фененко Земля говорить. Веселка. – К., 1965. – 172 с.
3. Див. Рудницький Яр. Канадійські місцеві назви українського походження: 3-тє вид. – Вінніпег. 1957. – 96 с.
4. Див. Ярослав Дзира Автопортрет нації. Бібліотека українця. – К., 1997.

Yaroslav Dzyra

**SURNAMES IN COSSACK'S REGISTER BASED
ON HYDROLOGY IN 1649**

The history of an ancient and stable of Ukraine history is given in the article, namely the names of rivers, flows, swamps, based on hydrology, which give an interesting historiogeographic information about Ukrainian land. At first (for the first time) the author has revealed more than 500 surnames of Cossack's register in 1649, based often word for word on the names of 500 rivers of the whole Ukraine and 3000 names come from the mentioned names by grammatical forms.